

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lv dovici || De Ponte Vallis-|| Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitur Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

§. III. Scientiæ naturales & litteræ humaniores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

spiritualia, docendi, exhortandi, corrigendi, & reliqua quæ sunt spirituale animarum alimentum. Eorum autem verba sunt medicinalia & salubria: illis enim medentur multis infirmitatibus spiritibus; præueniunt peccata, & consilia præbent omnibus vtilissima.

§. III.

Scientia naturales & litteræ humaniores.

ADSACRARVM Scripturarum intelligentiam; & actus ad quos illæ tendunt, in quibus eminent scholastica Theologia; multum conferunt scientiæ naturales, nominatim tres illæ præcipuæ, quas vocamus Dialecticam sive Logicam, Physicam, & Methaphysicam: quas antiqui Philosophi in ordinem redegerunt, & tradiderunt: quamvis prima earum origo fuerit Deus Dominus noster: qui, teste S. Thoma has scientias infudit Adamo: vt deducitur ex illo Scripturæ loco, in quo dicitur: *Deus adduxisse cuncta animantia terræ, & vniuersa volatilia cæli ad Adamum, vt videret quid vocaret ea: omne enim quod vocauit Adam anima viuentis, ipsum est nomen eius: nam Adam nominibus suis appellauit cuncta animantia, & vniuersa volatilia cæli, & omnes bestias terræ: quia omnium nouerat proprietates.* Et ipse Adam has scientias successoribus suis communicauit vsque ad Noe; à Noe autem quasi per hæreditatē deueniunt vsq; ad Abrahamā, & Iacob, qui eas docuit Aegyptios, vbi valde floruerunt; & inde prouenit, quod b. Moyses (vt Sanctus Stephanus dixit) *eruditus esset omni sapientia Aegyptiorum, Astrologia scilicet, & reliquis scientijs naturalibus.* Perpendit autem S. Gregorius Diuinæ prouidentiae consilia: quod voluerit Moysen esse valde eruditum in scientijs humanis: eò quòd illum prælegisset, vt maximè emineret in Diuinis. Et eandē ob causam Isaias fuit prius valde eloquens. Et Sanctus Apostolus *c. eruditus ad pedes Gamalielis, & idem dici potest de d. Daniele & socijs eius qui fuerunt eruditi omni sapientia, & ab infantia edocti litteris ac disciplinis Chaldaeorum: quia statuerat Deus illos exaltare ad alias disciplinas magis cælestes.* Hanc quippe (ait) secularem scientiam Omnipotens Deus in plano anteposuit, vt nobis ascendendi gradum faceret, qui nos ad Diuinæ scripturæ altitudinem leuare debuisset. Ad hoc enim tantum liberales artes discendæ sunt, vt per instructionem illarum diuina eloquia subtilius intelligantur. Ecclesiastici igitur naturalibus his scientijs studere debent, tanquam gradui cuidam, per quem ascendant ad studium sacræ scripturæ, ac Theologiæ; & ad melius capiendas res diuinas & supernaturales. Et in hunc sensum ait S. Thomas, Sacram Theologiam his scientijs vt quasi ancillis: eò quòd intellectus noster talis sit naturæ, vt opus habeat cognitione rerum naturalium, vt ascendat ad ea cognoscenda, quæ naturam excedunt, vt apparet ex multis occultis rerum naturalium, quæ Deus dignatus est Sancto Iob aperire;

Sapient. 6.
22.

1. p. q. 104.
a 3.

a Genes. 1.
19.
Iosephus 1.
Antiq. c. 1.
Euseb. 9. de
Prepar. E.
uang. c. 18.

b Actuum
7. 22.
lib. 5. in 1.
Regum c. 3.
ad finem

c Act. 22. 3.
d Dan. 1. 4.

1. p. q. 1. a. 5.

Iob 39. &
sequentib.

c 3. Reg. 4.
13.

& postea Regi Salomoni, de quo refert scriptura quod e disputauerit super lignis à Cedro, quæ est in Libano, vsque ad Hyssopum que egreditur de pariete, & differuit de iumentis, & volucris, & reptilibus, & piscibus. quæ magna sapientia vsus est ad conficiendos libros sapientiales, quos ex Spiritus sancti inspiratione scriptos nobis reliquit, in quem finem etiam disposuit diuina prouidentia, vt in Ecclesiæ initijs conuerteretur ad fidem veri aliquid in his scientijs naturalibus & in rebus omnibus, quas Philosophi & Poetæ gentiles docebant valde insignes: vt conuersi magna suâ eloquentia & eruditione fidem ipsam illustrarent, eamque alijs persuaderent. Quamuis enim libri & Philosophorum doctrinæ multos haberent admixtos errores: semper tamen aliquid boni habebant, quod ad hunc scopum conferret. Hoc totum explicuit Sæctus Augustinus admiranda quadam similitudine: qui Philosophi (inquit) vocantur, si que forte verum & fidei nostræ accommoda dixerunt, maxime Platonici, non solum honoranda non sunt, sed ab eis etiam tanquã iniustus possessoribus in vltimo nostrum vendicanda. Sicut enim Aegyptij non solum idola habebant onera grauia, quæ populus Israel detestaretur & fugeret, sed etiam vasa atque ornamenta de auro & argento, & vestem, quæ ille populus ex egypto de Aegypto sibi potiùs tanquã ad vsum meliorem clanculo vendicauit non autoritate propria, sed præcepto Dei, ipsis Aegyptijs nescienter vendicantibus ea, quibus non benè utebantur, sic doctrinæ omnes gentium non solum simulata & superstitiosa signa, graue quæ sarcinas supercane laboris habent, quæ vnusquisque nostrum, duce Christo, de libertate gentilium exiens, debet abominari atque denicare, sed etiam libérales disciplinas vsui veritatis aptiores, & quædam morum præcepta utilissima continent, de quibus ipso vno Deo colendo nonnulla vera inueniuntur apud eos, quod eorum tanquam aurum & argentum, quod non ipsi instituerunt, sed de quibusdam quasi metallis Diuinæ prouidentie, quæ ubique infusa est, eruerunt, & quo peruersè atque iniuriôsè ad obsequium Dæmonum abutuntur, cum ab eorum misera societate sese animo separant, debet ab eis auferre Christianus ad vsum iustum prædicandi Evangelij, vestem quoque illorum, id est hominum quidem instituta, sed tamen accommodata humanæ societati, quæ in hac vita carere non possumus, accipere atque habere licuerit in vsum conuertenda. Christiani nam quid aliud fecerunt multi boni fideles nostri? Nonne aspiciunt quanto auro & argento & veste suffarcinatus exierit de Aegypto Cyprianus Doctor suauissimus, & Martyr beatissimus? quanto Lactantius? quanto Victorinus, Optatus, Hilarius? vt de viuis taceam, quanto innumera biles Græci? Quod prior ipse fidelissimus Dei famulus Moyses fecerat, de quo scriptum est, quod eruditus fuerit omni sapientia Aegyptiorum.

lib. 2. de Do-
ctin. Chri-
stian. c. 40.

quem careri imitati sunt, qui scientijs Aegyptiorum fuerunt locupletati. Philosophi enim nescientes quid facerent, preciosa hæc monilia eis offerrebant, quibus postea illi vtebantur ad maius obsequium Christi, cum ad eam conuertebantur. Hæc Sanctus Augustinus, Et idem confirmat S. Gregorius Nissenus: & S. Hieronymus quasdam alias adfert similitudines, respondens calumniantibus ipsum, quod in suis scriptis infereret exempla scientiarum, & secularium Historiarum. Hoc (inquit) est eripere hostibus arma eorum propria, & f. praeidere caput superbi Goliath proprio eius gladio. Hoc etiam est quod in veteri lege Deus iubebat, vt qui vellet ducere in vxorem g mulierem captiuam, curaret vt prius raderet cesariem, & circumcideret vngues: nam abscisis harum scientiarum superfluis, bene poterit iustus eas amplecti; & ex h muliere fornicaria generare, sicut Oseas, lexahel, quod significat scientiam Dei: vtens his artibus & scientijs ad prædicationē, qua generantur adoptiui filij Dei: Quemadmodū ex spinis ait Theodoretus, rose colliguntur, & ex floribus mel, & ex venenatis serpentibus antidota salubria: ita ex libris gentilium possunt magna cautela erui veritates vtilissime, tū ad ipsos infideles cōuertendos, tum ad bonos fidelium mores confirmandos. Hinc enim rabies illa Iuliani Apostatae orta fuit, cum prohibuit Christianos his scientijs studere, huiusmodi libros legere. Aduertit enim ex eisdem libris arripere Christianos arma cōtra ipsos gentiles, quibus etiam fidem nostrorum mysteriorum confirmarent.

Idem multò adhuc amplius confirmatur exemplo ipsius Apostoli Pauli, qui gentilium authorum testimonijs aliquoties vsus est; & nominatim apud Athenienses adduxit sententiam Arati Poetæ, dicentis: i ipsius enim & genus sumus. Et (vt notauit S. Chrysostomus) etiam alludit ad illam aiam sententiam: Iouis omnia plena. Et ad Corinthios scribens, attulit aiam Menandri sententiam, dicentis: k corrumpunt bonos mores colloquia praua. Et scribens ad Titum expressiùs allegauit sententiam Epimenidis, quem vocat l proprium Prophetam Cretensium, eò quod boni spiritus instinctu depinxisset proprijs coloribus verissimè & ad viuum mores illius nationis, veritas autem vtilis vbicunq; inueniatur (ait S. Ambrosius) est à Spiritu Sancto: ille enim est m spiritus veritatis. Ex quo prouenit vt Spiritus Sanctus per huiusmodi veritates, quæ reuera sunt ipsius, etiam si per tales Philosophos prolata; opera fecerit & mutationes stupendas. S. Augustinus refert de seipso quod quidam Ciceronis liber, quo exhortatur ad studium Philosophiæ, ita ipsius affectus ac desideria mutauerit: vt omnes suas orationes in Deum dirigeret, & incredibili feruore inciperet immortalē sapientiam desiderare, relictis inanibus cogitationibus ac desiderijs, quibus antea tenebatur: & hunc fuisse primum suæ conuersionis gradum. Et Iustinus Philosophus reliquit gentilitatem: quia Deus cor

eius

De vita
Moysi,
Epist. 84.

f. i. Reg. 17
53.
g. Deuter.
21. 12.
Epist. 146.
h. O. ea 4.
lib. 1. eff. c. 1.
Græc. ad f.

S. Aug. 18.
Ciuil. c. 52.
S. Greg. Naz.
zian. Oration.
1. contra
Iulian.

i. Act. 17. 28.
ibidem.

k. 1. Corin.
15. 33. ita. S.
Hieronymus & S.
Thomas.
l. Tit. 1. 12.

m. 1. Cor. 2.
n. Ioan. 14.
17.

lib. 9. Conf.
f. c. 4.

n Num. 22.
28.

Ir c. 1. Da-
niel habe-
tur. c. Qui
de mensa.
4. 37.
Homil. de
vitiis capi-
enda ex lib.
Genilium.

Lib. 4. de
Fide c. 18

Epist. 103.

1. Stromat.
c. 1. lib. 2. de
Abrah. c. 10

eius permittit lectione cuiusdam sententiæ Platonis. Quod si Angelus loquitur, & docet n Balaam per os asine: quid mirum, quod etiam per huiusmodi authores alios doceat?

Ex his deducitur: licitum esse, imò expedire, vt operarij Ecclesiasticis his scientijs naturalibus studeant, legantque libros Philosophorum, & las tradentium. Nisi enim id licuisset: nunquam (ait D. Hieronymus) Daniel & eius socij in eas incubuissent. Qui enim adeo fortiter egerunt, vt non macularent animas suas cibis delicatis de mensa Regis: etiam abstinuissent ab huiusmodi studijs literarum Chaldaicarum, si existimassent se propterea maculam aliquam contracturos. Imò Sanctus Basilus in quadam Homilia, quam de hoc argumento instituit, ait: quemadmodum tinctorum, priusquam perfecto purpuræ colore pannum tingant, alioquinus perfecto eum tingunt: ita ante studium Sacrarum literarum studendum est his scientijs humanis.

Id tamen faciendum est cum magna cautela, separando preciosi vili: relictis scilicet eorum erroribus, & leuitatibus tanquam vilibus, acceptis tantum veritatibus, quas proponunt, quæ sunt preciosæ. Colligendæ sunt rosæ, sed spinis relictis: & quemadmodum apes non volant super singulos flores, sed super aliquos; neque sugunt quicquid mellis continent, sed quod sibi satis est: ita ex huiusmodi libris illud solum est accipiendum, quod sufficiat ad præcipuum finem scientiarum diuinarum, & morum reformationem. Accipiamus (inquit S. Ioannes Damascenus) tanquam periti Trapezitæ verum & legitimum aurum, relicto falso adulterato: & omnia fiant cum debita moderatione, nequid nimis. Debet enim qui illas scientias sibi compararunt, vltimum eligere locum, potius gloriantes se esse sapientes Christianos, quàm Ciceromanos, aut Aristotelicos. Ne eis eueniat, quod S. Hieronymo, qui apud Tribunal Dei pernitus dicitur, ob excessum in hoc genere.

Sacra doctrina (ait S. Clemens Alexandrinus & S. Ambrosius) esse debet sicut Sara, præcipua Abrahami vxor; scientiæ autem humanæ, sicut Agar quæ erat ancilla. Contra omnem enim rationem esset plura facere ancillam, quàm ipsam Dominam; & plus temporis expendere cogendo cum viliori, quàm cum preciosiori: hæc esse debet quasi parua & alimentum præcipuum; altera illa, quasi additamentum. Nam, S. Basilus dixit: sacra scientiæ sunt quasi fructus arboris; humanæ verò quasi folia: quemadmodum autem folia sunt etiam necessaria ad arboris ornamentum, & pulchritudinem, & ad conseruandos fructus: ita literæ humaniores ornamentum & splendorem quandam adferunt Diuinis, eoque ueritate ac explicant. Speciatim tamen inter scientias & artes humanas Eloquutio est magni momenti pro Magistris & Prædicatoribus Ecclesiæ: accipi-

endo hanc prædam ab Aegyptijs, malè ea vtentibus, ad suas vanitates & fraudes pe: suadendas. Nam (vt ait S. Augustinus) quando sapientiæ cõ- iungitur Eloquentia, vtraque est efficacior ad docendum, persuadendũ, & permouendos Auditores. Et quemadmodum Eloquentia absq; scien- tia nõ est vtilis, & interdũ potius noxia: ira scientia absq; Eloquẽtia pro- dest minus, ad iuuãdos alios. Et ipsamet sacra scriptura magnã habet elo- quentiam proportionatam grauitati loquentis: & ipse Apostolus dixit de se: *oro et si imperitus sermone, sed non scientia*: & iterum: *proloquimur non in do- ctu humane sapientiæ verbis*: quem tamen rara quadam ac singulari eloquẽ- tia à Diuino spiritu dictata locutum esse fusc probat S. Augustinus: & idẽ dicit de alijs Prophetis. Eadem etiam Eloquentia valde eminenter elu- xit in multis Sanctis Ecclesiæ Latinæ & Græcæ; qui non minus sapien- tes, quã eloquentes magnum fecerunt fructum suis concionibus & rationibus. Vt autem captiuam hanc quis ducat: necesse est, iuxta legis præscriptum, radere cæsariem eius, & vnguẽs abscindere multarum su- perfluitatum, quas inter gentiles Oratores habet, eamque Oratoribus Christianis accommodare.

Denique S. Apostolus (vt aiunt Origenes & S. Hieronymus) attulit gentium Philosphorum sententias & dicta, *sanctificans profana & faciens Ecclesiastica*. Quare quicumque naturalibus scientijs & artibus ac literis humanioribus studere vult: debet eas sanctificare & reddere Ec- clesiasticas, dirigendo eas in eum finem, quem Ecclesia intendit: & in eam sanctitatem quam illa quærit, & Sancto ac perfecto illo modo, quo sacris literis studendum est: de quo in proximo capite agetur.

Lib. 4. de
doctr
Christ. c. 5.

12. Cor.
11. 9.
1. Cor. 2. 1

Supra c. 7.
et sequens.

Homil. 31.
in Lucam
Epi. 8.

CAPVT II.

CHARITAS ET STUDIO SITAS DONVM QVE
Sapientia multum conferunt ad studendum scientijs
cum perfectione

QVAMVIS SCIENTIÆ IN SE IPSIS EAM EXCEL-
LENTIAM habeant, quam diximus: & nobilitent po-
tentiam hominis præstantiorem, hoc est intellectum:
maior tamen earum nobilitas & præstantia in hac vita
eis prouenit ex adiuncto secũdo talento virtutum, qua-
rum finis & scopus est perficere voluntatem, & liberum
hominis arbitrium in omnibus suis operibus, & in ipso exercitio studen-

S. Thomas
1. 2. q. 66. a. 3